

Bölüm 11

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN SİYASAL KATILIM PRATİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurhan KAVAKLI¹

GİRİŞ

Dijital platformların, özellikle de etkileşime olanak tanıyan sosyal medyanın günümüz iletişim düzeninde yerini alması birçok alanı ve bu alanlara ait pratikleri etkilemiştir. Yurttaşların yönetim kademelerine ya da yöneticilere taleplerini, görüşlerini, tercihlerini iletme ve bu doğrultuda etki oluşturabilmesinin temel mekanizması olan siyasal katılım bunlardan birini oluşturmaktadır. Sosyal medyanın gelişimiyle birlikte, demokrasilerin sağlıklı bir şekilde işleyebilmek ve sürdürülebilirliğini korumak için muhtaç olduğu siyasal katılım yeni olanaklara ve alternatiflere kavuşmuştur. Sosyal medyanın sunduğu olanakların da desteğiyle çevrimiçi siyasal pratikler, çevrimdışı siyasal pratiklerle iç içe geçerek ya da tek başına yol almaya başlamış, yeni ve farklı siyasal katılım biçimlerinin oluşması olanaklı hale gelmiştir. Bu durum, siyasal katılımı düşüşün gözlemlendiği temsili demokrasiler için katılımı canlandıracak bir gelişme olarak umut yaratırken, katılımcı demokrasilere doğru ilerleyen bir sürecin önünü açacağı beklentisini de doğurmuştur.

Sosyal medyanın siyasal katılım için sunduğu olanakların önemsendiği konulardan birini siyasete ve siyasal katılıma ilgisi azalan gençlerin yeniden siyasete ilgi göstermesi oluşturmaktadır. Yeni medya ve bu doğrultuda sosyal medyanın gündelik yaşamın bir parçası haline gelmesiyle birlikte, bu medyanın ağırlıklı kullanıcı kitlesini oluşturan gençler için siyasal konularla ilgili haberlere ulaşma, kendi aralarında ya da siyasi aktörlerle etkileşimli iletişim kurma, örgütlenme ve siyasal eylemlerde bulunmaya dönük ortamlar çeşitlenmiş ve daha pratik hale gelmiştir. Bu yeni ortamların Arap Baharı (2010) , Wall Street’i İşgal Et (2011), ve Gezi Olayları’nda (2013) görüldüğü üzere toplumsal değişimlere yol açacak boyutta işlerlik kazandığını gösteren örneklerin yaşanması, sosyal medyanın

¹ Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Yeni Medya ve İletişim Bölümü, nurhankavakli@gmail.com

vermek gibi pasif eylemcilik ya da tıklama eylemciliği gibi adlarla anılan pratiklerin daha yaygın olduğu görülmüştür. Ancak, çevrimdışı işbirlikçi pratikler kategorisiyle bir karşılaştırılma yapıldığında (örneğin herhangi bir siyasi parti ya da sivil toplum örgütünün kampanyasında ya da etkinliklerinde gönüllü çalışmak gibi) öğrencilerin bu tür aktif bir çabaya girme oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum ise sosyal medya üzerinde yürütülen işbirlikçi pratiklerin belli bir düzeyde dijital yetkinlik gerektiren içerik üretimi ve dağıtımıyla bağlantılı olması nedeniyle daha az gerçekleştirildiğini düşündürmektedir.

Çalışmada ulaşılan bulgular ışığında, sosyal medyanın üniversite öğrencilerin siyasal katılım pratikleri üzerinde en önemli etkisinin siyasal ve toplumsal konularla ilgili yorum yapmak, tartışmalara katılmak dolayısıyla diğer yurttaşlarla ve siyasal aktörlerle etkileşimli iletişime girmek gibi müzakereci siyasal katılım pratikleri üzerinde artırıcı yönde olduğu görülmektedir. Bu durumu, sosyal medyanın geleneksel medyadan farklı olarak etkileşimli iletişime olanak tanıyan özelliğinin olumlu bir sonucu olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Öğrencilerin dâhil olduğu müzakere sürecinin ne denli sonuç doğurucu bir niteliğe sahip olduğu ise bu çalışmanın amacını ve sınırlarını aşan bir sorudur. Ancak, söz konusu etki, sosyal medyanın katılımcı bir siyasal kültürün oluşması ve bu kültür içinde siyasal katılımı farklı düzeylere taşıyabilecek yeni siyasi öznelerin yaratılması açısından siyasal katılıma olumlu etki yapacağı görüşleri ışığında değerlendirildiğinde, önemli ve olumlu bir etkidir. Diğer yandan, çevrimiçi katılım pratikleri arasında işbirlikçi pratiklerin diğerlerine oranla düşük olduğu görülmüştür. Bu durum ise -özellikle öğrencilerin çevrimdışı işbirlikçi pratiklerinin daha yüksek bir oransal değere sahip olduğu göz önüne alındığında- öğrencilerin dijital ya da teknik yetkinlik düzeyleriyle ilgili soruları akla getirmektedir. Ancak, araştırma kapsamında bu soruya yanıt vermek mümkün olmamıştır. Bu bağlamda öncü niteliğindeki bu çalışma daha sonra müteakip araştırmacıların katılımcı sayısını artırarak, ölçüğe gençlerin dijital yetkinlik düzeyleri ile yeni medya üzerinden siyasal katılım pratikleri arasındaki ilişkiyi sorgulayıcı boyutları da eklemesiyle geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Barber B. (1995). *Güçlü demokrasi: Yeni bir çağ için katılımcı siyaset*. Mehmet Beşikçi (çev). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bimber B. (2003). *Information and American democracy: Technology in the evaluation of political power*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Binark M., Çomu T., Bayraktutan G., Özçetin B., Doğu B., İslamoğlu G., Aydemir A.T. (2014). *Siyasetin yeni hali: Vaka-i sosyal medya*. İstanbul: Kalkedon.

- Brandtzæg PB, Følstad A, Mainsah H (2012). Designing for youth civic engagement in social media, *Proceedings of the IADIS International Conference of Web Based Communities and Social Media*. Lizbon, Portekiz, 17-23 July, 2012.
https://www.researchgate.net/profile/Piet_Kommers/publication/323277996_WBC_CT_2012/links/5a8ba095aca272017e63ae0e/WBC-CT-2012.pdf, erişim tarihi: 15.07.2018.
- Boulianne S. (2009). Does Internet use affect engagement? A meta analysis of research. *Political Communication*. 26:2, 193-211. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10584600902854363?needAccess=true>, erişim tarihi: 04.02.2018.
- Brundidge J. & Rice R. H. (2009). Political engagement online: Do the information rich get richer and the like-minded more similar? A Chadwick, P N Howard (eds). *The Roudge Handbook of Politics*. London, 144-158.
- Dahl R. A. (2001). *Demokrasi üstüne*. Betül Kadioplu (çev). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Dahlgren P. (2014). Social Media and Political Participation Discourse and Deflection, C. Fuchs and M. Sandoval (eds), *Critique, Social Media and The Information Society*. New York: Routledge, 191-202.
- Delli Caprini M. X. (2000). Gen:com: Youth, Civic Engagement, and the New Information Environment, *Political Communication*, 17, 341-350.
- Fuchs C. (2016). *Sosyal medya: Eleştirel bir giriş*. Diyar Saraçoğlu ve İlker Kalaycı (çev). Ankara: Nota Bene.
- İşıklar, G. (2018). Dijital iletişim ortamları ve kamusal alan. Dönüşen Dünyada İletişimin Rolü Uluslararası Sempozyum, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, 15-16 Mart 2018, Kıbrıs, 267-273.
- Kalaycıoğlu, E. (1983). *Karşılaştırmalı siyasal katılma-siyasal eylemlerin kökeni üzerine bir inceleme*. İstanbul: Gür-Ay Matbaası.
- Koc-Michalska K & Lilleker D. (2017). Digital Politics: Mobilization, engagement, and participation. *Political Communication*, 34: 1-5.
- Milbrath R. & Goel M. (1977). How and why do people get involved to politics? Boston: Rand McNally Publishing Company.
- Norris P (2001). Digital divide: Civic engagement, information poverty, and the internet worldwide. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lutz, C., Hoffmann C. P., ve Meckel, M. (2014). Beyond just Politics: A systematic literature review on online participation. *First Monday*. Vol. 19, No. 7. https://www.researchgate.net/profile/Christoph_Lutz/publication/263925102_Beyond_just_politics_A_systematic_literature_review_of_online_participation/links/02e7e53c-53f185edfb000000/Beyond-just-politics-A-systematic-literature-review-of-online-participation.pdf?origin=publication_detail erişim tarihi: 06.07.2018.
- Şener G., Emre, P. Akyıldız, F. (2015). Türkiye’de sosyal medyanın siyasi katılıma etkileri. *Folklor/Edebiyat*. 21 (83), 75-98, <http://dergipark.gov.tr/fe/issue/26049/274358>. erişim tarihi: 17.7.2018.
- Van Dijk J & Hacker K. (2003). The digital divide as a complex and dynamic phenomenon. *The Information Society*. 19 (4), 315-326.